

VALKEISSUO-VUORIMÄEN TURVETUOTANNON KALATALOUSOHJELMA V. 2025 – 2029

HISTORIA

Valkeissuolla on ollut turpeennostoa jo 1800-luvulla maatalojen pehkutarpeisiin ja hieman isommin 1940-luvulla myös Tourulan asetehtaalle toimitettavaksi.

Valkeissuo-Vuorimäen turvetuotanto on aloitettu lohkon 1 kunnostuksella vuonna 1995 ja jyrshinturvetuotanto 1996. Aluksi toiminta tapahtui toimenpideluvalla. Ympäristölupa myönnettiin 20.12.2004. Ympäristölupa sai lainvoiman vasta 19.04.2007, jonka jälkeen lohkot 3 ja 2 rakennettiin ja otettiin tuotantoon 2008 ja 2009, jolloin tuotanto oli suurimmillaan 43 hehtaarin alalla. Tuotanto on ollut voimakkainta 2010-luvulla. 2020-luvulla tuotantoala on pudonnut alle kolmasosaan alkuperäisestä. Samalla suoalueella naapurissa on turvetta tuottanut myös Vapo/Neova enimmillään 54 hehtaarin alalla vuosina 1997-2019 ja nyt vuonna 2024 Neova on lopettanut toimintansa Valkeissuolla. Kalataloustarkkailua olemme suorittaneet Vapo/Neovan kanssa Vesankajärvestä. Mikko Survo on lisäksi suorittanut tarkkailua Pieni-Mustasta ja Iso-Mustasta.

NYKYTILA

Valkeissuo-Vuorimäen 1 lohko, jonka tuotanto on aloitettu vuonna 1996, oli tuolloin 23 ha. Nyt tuotannossa v. 2025 on vain 4 ha. Tuotannosta poistuneista alueista on jo kasvittunut 18ha ja yli hehtaari tulee jäämään pumppauksen loputtua kosteikoksi. Lohkolle 1 on levitetty tuhkaa kasvittuneelle noin 11 ha:n alalle.

Lohkolla 2 (alun perin 6,6 ha), joka ollut tuotannossa 2009 lähtien, on vuonna 2025 tuotannossa enää 1ha. Lohkolle 2 on levitetty jo tuhkaa 4 hehtaarille. Tänä ala on hyvin taimettunut. Noin hehtaarin alalle muodostuu tuotannon loputtua kosteikko. Eli lohkoilla 1-2 on tuotannossa vain 5ha.

Lohkolla 3 on tuotannossa v. 2025 8 hehtaaria. Lohkolla 3 jo nyt kasvittuneita alueita on reilu 3 ha. Yhteensä Valkeissuo-Vuorimäen alueita (alun perin 44 ha) on tuotannossa vain 13ha ja poistuneita alueita 31ha, joista kasvittunut 23 ha ja kosteikoksi jäämässä myöhemmin 2 ha.

Olemme toimittaneet turpeet etupäässä Jyväskylän lämmitykseen Rauhalahden ja Keljonlahden voimalaitoksiin. Viime vuosina meillä ei ole ollut pitkäaikaista sopimusta, vaan turve on myyty vuosittain eikä jatkosta ole näin varmuutta. Ukrainan sota ja venäläisen puun pysyminen poissa on antanut jatkovuosia tuotannollemme. Vuonna 2024 turvetta ei ole päästy toimittamaan lainkaan. Vuoden 2024 saadaan toimitettua Keljonlahteen luultavasti 10/2025. Vuoden 2025 turpeille ei saada nyt kauppoja. Ellei kauppatilanne parane, vuosi 2026 on viimeinen tuotantovuosi. Poistuvien alueiden metsäkäyttöönottoa jatketaan samalla.

TULEVA TUOTANTO

On todennäköistä, että turpeen poltto päättyy Jyväskylässä 2030 mennessä, ja siksi turvetuotantomme elää suuressa epävarmuudessa vuosittain. Haluamme kuitenkin omana työnä työllistää itsemme vaimoni kanssa kahdestaan tuottaa turvetta vielä pienimuotoisesti. Tuotantopinta-ala, liikevaihto ja varsinkin tuotto on pudonnut alle kolmasosaan alkuperäisestä. Myös tuotettava turve on loppumassa viiden vuoden sisällä. Mielestämme on järkevää tuottaa turve loppuun jo luvitetulta alalta, jossa on hyvin toimivat vesiensuojelurakenteet pintavalutuskenttineen. Taloudelliset haasteet ovat kuitenkin suuret sisältäen kalataloustarkkailun. Nämä kulut ovat olleet viime vuosina kohtuuttomat tuotannon pienuuteen ja tuottoon nähden.

ALAPUOLINEN VESISTÖ

Valkeissuo-Vuorimäki sijaitsee Suur-Päijänteen alueen Muuratjärven valuma-alueeseen kuuluvalla Vesankajärven valuma-alueella (14.286), jonka pinta-ala on 55,14 km². Valkeissuon-Vuorimäen valuma-alue 32 ha (lohkot 1-2) ja 15 ha (lohko 3) yhteensä 47 ha on 0,8 % Vesankajärven valuma-alueen pinta-alasta.

Kuivatusvedet johdetaan tuotannossa 4 ha:n lohkolta 1 ja 1,2 ha:n lohkolta 2 Kukkopuroon, josta ne kulkeutuvat Kinnaslampeen ja edelleen Turvakko-jokeen, Koveroiseen ja Vesankajärveen. Pohjoisempaan sijaitsevalta 8 ha:n lohkolta 3 kuivatusvedet johdetaan Pieni-Mustaan ja edelleen Iso-Mustan kautta Vasarainen – Uhkulampi – Kolu järvi – Suolijärvi –reittiä pitkin Koveroiseen ja sieltä Vesankajärveen.

JOHDANTO TARKKAILUOHJELMAAN

Vesistötarkkailua on suoritettu Pieni-Mustassa yliopiston tai viranomaisien toimesta vuodesta 1980 alkaen ja Iso-Mustassa ensimmäisen kerran vuonna 1972. Vuodesta 2008 vesistötutkimuksen on hoitanut ja maksanut vain yksi valuma-alueen turvetuottaja. Vesistön tila on säilynyt koko ajan hyvin samankaltaisena eikä turvetuotannolla ole ollut vesistön tilaa huonontavaa vaikutusta. Valkeissuo-Vuorimäen kummatkin pintavalutuskentät ovat toimineet

hyvin puhdistuen päästöt lähelle taustakuormien (sisältäen ulkopuoliset maa- ja metsätalouden vedet) tasoa. Toiminnanharjoittaja on hämmästellyt tapaa kaikkien muiden toimijoiden vapautua ja väistyä vesistötutkimuksista heti, kun 55 km²:n alueelle on tullut 1-2 ympäristöluvallista toimijaa.

KALATALOUSTARKKAILUOHJELMA 2025-2029

Valkeissuo-Vuorimäen turvetuotanto tulee näinä viimeisinä vuosina olemaan hyvin pienimuotoista. Kukkopuroon laskevalla valuma-alueella (lohkot 1-2) on tuotantoa vain 5 hehtaarin alalla 1-4 vuotta ja puolet kokonaisvaluma-alueesta 47ha on jo hyvin kasvittunutta ja muukin osa on taimettumassa ja levossa käytöstä poistuneena.

Tämän vuoksi kalataloustutkimuksia ei enää Neovan ohjelman jälkeen esitetä tehtäväksi Vesankajärvellä. Olisi täysin kohtuutonta tehdä 5 ha:n tuotannosta kallista tutkimusta. Myös sen takia, että vesistötarkkailulla on osoitettu, ettei lähtevän vedenlaatu poikkea juurikaan metsä- tai luonnonvesistä alueella. On aivan mahdotonta, että tuotannollamme olisi mitään vaikutusta Vesankajärven kalastoon. Myös se on osoitettu kalleilla aiemmilla tutkimuksilla. Huomioitavaa on myös, että Kinnaslammissa Kukkopuron tulo-ojan kohdalla on umpeenkasvanut hettoalue, joka pidättää hyvin Kukkopurosta tulevaa kiintoainesta. Tämä alue on pysynyt samanlaisena ennen ja jälkeen turvetuotannon. Kinnaslammen tila on näytteiden mukaan pysynyt samanlaisena myös turvetuotannon aikana.

Ympäristöluvan lupamääräysten kohta 15 antaa tässä asiassa Elylle mahdollisuuden muuttaa vesistötarkkailuohjelmaa harkintansa mukaan: ”15. Keski-Suomen ympäristökeskus voi muuttaa käyttö-, päästö- ja vesistötarkkailuohjelmaa ja Keski-Suomen TE-keskus kalataloustarkkailuohjelmaa tarpeelliseksi katsomallaan tavalla.”

Viiden tuotantohehtaarin tuotto ei riitä kattamaan kalataloustutkimuksia. Mikäli niitä vaaditaan, on viiden hehtaarin tuotanto ja veden pumppaus lopetettava. Tällöin myös lopun 8 hehtaarin tuotanto on vaakalaudalla.

Toiminnanharjoittaja varmistaa pumppaamalla kaiken tuotantoalueen veden 47 ha:n alalta pintavalutuskenttään ja varmistaa näin ettei yllättäviä päästöjä alapuoliseen vesistöön synny. Myös tästä syntyy ympäristönsuojelullisia kuluja.

Pieni-Mustaan laskevalla lohko 3:lla tuotantoa on 8 hehtaarin alalla ja valuma-alue on 15 ha. Tästä hyvin kasvittunutta noin 4 ha. Muu alue on poistunut tuotannosta ja odottaa taimettumista. Myös tämän lohkon vedet pumpataan pintavalutuskenttään puhdistukseen.

KALATALOUSTARKKAILUOHJELMA

Neova Oy:n Valkeissuo- ja Mikko Survon Valkeissuo-Vuorimäen turvetuotantoalueiden kalataloudellinen velvoitetarkkailu on järjestetty yhteistarkkailuna 15.1.2014 hyväksytyn Vesankajärven alueen tarkkailusuunnitelman mukaisesti. Suunnitelman mukaan olisi pitänyt tehdä vuoden 2023 kalastusta koskeva kalastustiedustelu, joka olisi pitänyt raportoida 30.6.2024 mennessä. Raporttia ei ole tullut Pohjois-Savon ELY-keskukseen, eikä tiedustelua ELY-keskuksen käsityksen mukaan ole tehty. Neova Oy:n tarkkailuvelvoite on päättynyt Keski-Suomen ELY-keskuksen lausunnon mukaisesti 30.6.2024, joten kalastustiedustelu on vielä kuulunut tarkkailuvelvollisuuden piiriin.

Pohjois-Savon ELY-keskus (kalatalousviranomainen) kehotti tarkkailuvelvollisia toteuttamaan tarkkailusuunnitelman mukaisen kalastustiedustelun vuoden 2024 kalastusta koskien vuoden 2025 alussa ja raporttoimaan tiedustelun tulokset 30.6.2025 mennessä. Neova tilaa puuttuvan kalataloustutkimuksen osan, joka toteutettiin tammi-helmikuussa 2025, ja raportoi elylle 30.6.2025 mennessä.

2025-2029

Valkeissuo-Vuorimäen osalta esitetään, että velvoitetarkkailua ei enää pienen tuotannon takia suoriteta, vaan kalatalousmaksu on riittävä toimenpide toiminnan alasajon aikana. Pyydän, että Pohjois-Savon ELY-keskus (kalatalousviranomainen) käyttää tervettä harkintaa, ja katsoo toiminnanharjoittajan tehneen jo osansa kalataloustutkimuksissa, eikä aiheuta vaaraa alapuolisen vesistön kalastolle.

Petäjävedellä, 30.06.2025

Mikko Survo